

Från Karolinska Institutets Rättsspsykiatriska klinik, Stockholm
 Chef: Prof. Gösta Rylander

Missbruk av narkotika så som detta avspeglat sig i rättspsykiatriskt undersökningsarbete

En preliminär rapport grundad på skilda material

Av Dr. LARS LIDBERG

Bedömning och värdering av narkotikamissbruk har kommit att spela en allt större roll i det rättspsykiatriska undersökningsarbetet.

Under senare år har, särskilt bland yngre, missbruk av centralstimulerande medel (Cst.), tillkommit som en ny form av missbruk. De preparat som dominerat har enligt erfarenhet från Rättspsykiatriska kliniken under de år denna rapport omfattar varit Preludin och Ritalina, i någon mån Centramina och — under en senare period, då tillgången på Preludin sjönk, i ej ringa utsträckning „legalt“ förskrivet Fenopromin.

Bland kriminella missbrukare av Cst. har ofta alkoholmissbruk föregått narkotikamissbruket. Särskilt har i vissa kriminella kretsar starka påtryckningar förekommit, så att de kamrater — som ej anammat missbruket av Cst. — stötts bort från tidigare gemenskap. Trots den i de flesta avseenden miserabla yttre miljö, i vilken missbrukare av Cst. vistas — de s. k. kvarterna — har exklusiviteten av detta missbruk, såväl inom vissa grupper missbrukare som en tid även i dominerande massmedia, framhållits, och ställts i kontrast mot en mera trivialt betonad „knegar“-tillvaro; den individuella bakgrunden har glamouriserats och presenterats i utvald „glättad“ form. I denna har de lidanden missbruket orsakat den enskilde projicerats utåt mot „samhället“. Narkotikamissbruket har därigenom ej sällan tidigare kommit att vara omgivet av viss romantiskt nimbus — till stor skillnad mot den prägel av räddhågad oförmåga som många narkomaner velat giva åt de alkoholister, som ställt sig avvisande till narkotika. Detta har även stått klart för de „gamla“ etablerade alkoholisterna för vilka missbruket av Cst. varit totalt avgränsat och främmande, t. o. m. oförståeligt och starkt moraliskt förkastligt. Numera synes massmediaattityden till narkotikamissbruk ha svängt, narkomanernas miserabla yttre miljö och kanske även personlighetsmässiga svårigheter har mera betonats.

„Romansen“ kring missbruket har försvunnit som en missbrukare helt nylingen uttryckte sig.

På fångvårdsanstalterna har bruket av insmugglad narkotika blivit ett stort disciplinärt och ordningsmässigt problem. Problemet personliga relevans torde dock vara större. Vid de tillfällen då Cst. smugglats in på fångvårdsanstalter, har detta ej sällan medfört att de intagna satt sig i stor skuld till (stor)-langare. Den „muckarsil“ med vilken dessa väntat utanför fängelseporten har ej enbart varit en gärd av tillgivenhet utan fastmer ofta ett sätt att åter binda den skuldsatte till missbruket och missbruksmiljön, allt implicerande fortsatta bedrägeribrott.

Samtidigt med missbruk av centralstimulerande preparat har missbruk av morfin och morfinliknande preparat ökat. Denna ökning har dock i rättspsykiatriskt material varit relativt måttlig. Påtagligt är dock att många av dem som samtidigt missbrukat såväl centralstimulerande preparat som morfin tett sig särskilt svårt nedgångna, såväl fysiskt som psykiskt. Dessa som, i det följande kallats „blandmissbrukare“, har i betydande omfattning ej blott använt Cst. utan även morfinpreparat, allt samtidigt. De som mera sporadiskt prövat eller vid bristande tillgång kortare tider använt andra preparattyper än Cst. huvudsakligen som substitut, har ej här rubricerats som „blandmissbrukare“. Blandmissbrukarna synes just genom blandbruket ha kommit upp i betydligt större doser av Cst. än övriga missbrukare. Detta blandbruk har ofta haft en kvasi-medicinsk prägel, varvid en sorts jämvikt mellan „uppåttjack“ och „nedåttjack“ framhållits som eftersträvansvärd. Drastiskt och konkret kan detta bl. a. illustreras i tillvägagångssättet i samband med en ung, ej narkotikamissbrukande flickas död i en „knarkarkvart“, vid vilket tillfälle dylika „jämvikts“ åstadkommande injektioner fördröjde sjukhusvård.

Följande undersökning grundar sig på en bearbetning av egna § 7-intyg från åren 1965, 1966 och 1967, dels under åren 1965, 1966 och 1967 till Kriminologiska Centralarkivet (KCA) inkomna rättspsykiatriska utlåtanden, samt slutligen på genomgång av Rättspsykiatriska klinikens arkiv av läkarintyg jämlikt lagen om personundersökning i brottsmål (§ 7-intyg) avseende åren 1965 och 1966. Detta arkiv innehåller alla § 7-intyg som avgivits av vid Rättspsykiatriska klinikens läkare från november år 1953.

Frekvens av narkotikamissbruk.

Ökningen av antalet missbrukare av Cst. bland för brott åtalade kan belysas bl. a. genom jämförelse med ett tidigare material, publicerat av Karl-Erik Törnqvist 1957. Hans redogörelse omfattar en sammanställning av läkarintyg jämlikt dåvarande lagen om personundersökning (s. k. § 4-intyg), hänförande sig

till åren 1954 och 1955. Vid en genomgång som förf. gjort av Törnqvists material, visade det sig att missbruk av Cst. förekom i mycket liten utsträckning åren 1954 och 1955, då endast 3 % av de undersökta missbrukade Cst. Åren 1965 och 1967 uppgick motsvarande siffror till 20 % resp. 22 %. Missbruket som enbart var peroralt i Törnqvists material hade helt karaktär av alkoholsubstitut. Under åren 1965 och 1966 injicerade missbrukarna av Cst. i motsvarande undersökningsmaterial (§ 7-undersökningar) i 92 % intravenöst. I § 7-undersökningarna från Rättspsykiatriska klinikens arkiv är siffran lägre: 84 % av Cst.-missbrukarna injicerade preparatet. Alkoholkonsumtionen bland missbrukarna av Cst. var till skillnad mot åren 1954—1955 genomgående mycket låg.

Antalet narkotikamissbrukare ökade även i ett material av rättspsykiatriska utlåtanden åren 1965, 1966 och 1967. Detta sammanhänger väsentligen med en ökning av Cst.-missbrukare. Frekvensen av övriga missbrukare är i stort sett konstant. Morfinmissbrukarna är genomgående få. Antalet „blandmissbrukare“ är relativt litet i förhållanden till antalet „rena“ Cst.-missbrukare.

Missbruk av LSD är sällsynt bland kriminellt belastade narkomaner. I § 7-materialet förekomma inga LSD-missbrukare och i materialet av rättspsykiatriska undersökningar endast två fall. Det rörde sig här om ett sammanboende par som häktats i samband med smuggling av cannabisharts. Båda ådömdes skyddstillsyn efter den rättspsykiatriska undersökningen.

De som missbrukar LSD (alla peroralt) framstår ej sällan såsom starkt troende, klart sekteristiskt, oftast bisarrt idealistiskt präglade personer med stora „renhets“-ideal. Som illustration härtill kan nämnas, att en mellan Europas länder vagabonderande LSD-missbrukare som i Sverige dömts till ett års fän-

Tabell 1. Åldersfördelning (medelvärde och spridning) i en narkotikamissbrukande § 7-undersökt grupp i jämförelse med åldersfördelningen för samtliga. (Egna § 7-intyg 1965—1966).

	1965		1966	
	\bar{X}	s	\bar{X}	s
<i>Narkomaner</i>				
Män	27.7	5.4	29.7	7.8
Kvinnor			26.8	7.2
<i>Totalt</i>				
Män	29.8	11.9	32.4	10.4
Kvinnor	28.5	7.7	32.1	10.4

gelse för LSD-försäljning, detta efter att ha vistats 24 timmar i landet, i likhet med de båda LSD-missbrukarna, nämnda ovan, i skarpa och moralistiska ordalag fördömde allt „giftbruk“ ägnat att skapa njutning och ej „utvidgning“ av människans personlighet; i „giftbruket“ innefattades då även kaffedrickning.

Kvinnor förekommer bland kriminella narkomaner i relativt stor frekvens (19 %), jämfört med kriminella i allmänhet med en frekvenssiffra av omkring 10 %. Känt är att registrerad kvinnlig asocialitet och kriminalitet sjunker hastigare än hos män med stigande ålder. Det jämförelsevis stora antalet kvinnliga narkomaner förklaras dock ej av åldersskillnad mellan narkotikamissbrukande kriminella jämfört med andra kriminellt belastade personer från samma grupp (tabell 1).

Brottstyp.

Det vanligtvis förekommande brottet bland kriminella missbrukare, såväl av Cst. som av andra narkotika, är bedrägeri (tabell 2). I detta avseende skiljer sig de kriminella som missbrukar narkotika från dem som är hänfallna åt så gravt alkoholmissbruk, att de antingen varit intagna på alkoholvårdanstalt eller vårdats på sjukhus för alkoholhallucinos eller delirium tremens.

Tabell 2. Typ av brott bland narkotikamissbrukare, alkoholmissbrukare samt övriga. (Egna § 7-intyg 1965—1966). Den första siffran hänför sig till kvinnor, den andre till män.

	Intet missbruk	Narkomani	Alkoholmissbruk
(Gr.) Stöld, Häleri	5+88 = 47 %	5+28 = 31 %	3+24 = 55 %
(Gr.) Bedrägeri	5+25 = 13 %	12+38 = 49 %	0+11 = 23 %
Mord-(försök), rån, dråp, mordbrand	1+21 = 10 %	3+ 4 = 6 %	2+ 3 = 10 %
Olagi hot, misshandel	4+24 = 14 %	0+ 5 = 4 %	1+ 4 = 10 %
Sexualbrott	0+ 9 = 7 %	0+ 0 = 0 %	0+ 0 = 0 %
Totalt	15+167	20+75	6+42
Förhållande män/kvinnor	11.2/1	3.8/1	7.1/1

Helt dominerande är checkförfalskning. Stulna eller på annat sätt olagligen överkomna checkar, används kvitterade eller okvitterade i desperata gifthungersituationer som betalningsmedel i de s. k. „kvartarna“. För den nyblivne missbrukaren av Cst. (tidigare så gott som alltid initial-preparatet) rör det sig ej säl-

lan om checkblanketter tillhörande hans eller hennes lönekonto, vilka erhållits efter endast veckolånga anställningar. Även förfalskade legitimationshandlingar finns ofta att tillgå i „kvarterna“.

Detta gäller även i ett större material grundat på Rättsspsykiatriska undersökningar. I tabell nr 3 redovisas arten av kriminalitet för samtliga missbrukare av Cst., morfin och LSD. De två fallen av grov varusmuggling hänför sig till två LSD-missbrukare.

Tabell 3. Narkomani i förhållande till brottstyp (Rättsspsykiatriska utlåtanden i KCA under år 1967).

	(Gr.) bedr.	(Gr.) stöld	Olaga inne- hav	Gr. varu- smugg- ling	Tillgrepp av fortsk.- medel	Skade- görelse	Våld
Jmst.	23	7	2	0	7	3	5
Ej jmst.	21	21	0	2	5	0	6
Σ =	44	19	2	2	12	3	11
							Σ = 93

Beträffande våldsbrotten må nämnas att dessa i ett par fall utgjordes av mord, vilka hade sin grund i en preludinutlöst, paranoid psykos.

Egendomsbrott är liksom hos övriga grupper av kriminella vanliga även bland narkotikamissbrukare. Det är anmärkningsvärt att även äldre missbrukare av Cst., men ej av morfin och morfinersättningsmedel, i stor utsträckning tillgriper bilar. Biltillgrepp är ju eljest mera vanligt bland yngre lagbrytare. Ej sällan blir de som är efterlysta gripna i trafikkontroller.

Flera missbrukare av Cst. framhåller att „rattfyllerierna“ försvann sedan de övergav alkohol till förmån för Cst. Påverkan härav är ju svårare att konstatera. Detta torde sannolikt innebära att „mörktalet“ för av Cst. påverkade biltjuvar är större än för av alkohol påverkade, något som innebär att den reella biltillgrepsfrekvensen är ännu högre för denna grupp av kriminella.

I den skildring som missbrukaren ger av sin vardagsvärld ingår ofta snabba, plötsliga och omotiverade förflyttningar med bil, som ett påtagligt och många gånger dominerande inslag. Det synes ej omöjligt att den psykiska aktivitetshöjning som åstadkommes på kemisk väg, åtföljes av ett upplevt krav efter ideliga nytillkommande perceptuella upplevelser, såsom vid hastiga bilfärder.

Påföljder.

Eftersom bedrägeribrott synes vara det mest vanliga bland narkomaner jämföres i tabell 4 påföljderna enbart för dem som dömts för bedrägeri. Denna tabell omfattar endast egna § 7-intyg från åren 1965 och 1966. De rättspsykiatriska bedömningarna kan anses vara någonlunda enhetliga. Sluten psykiatrisk vård är en något vanligare påföljd för narkomaner men skillnaden beträffande frekvensen av denna påföljd gentemot ej narkotikamissbrukande personer är icke signifikant. Ungdomsfängelse och internering är mindre vanliga bland narkomaner än bland övriga. Ej heller beträffande dessa påföljder är emellertid skillnaden mellan dem som missbrukar narkotika och dem som avhåller sig från detta signifikant.

Tabell 4. Påföljder i procent för §7-undersökta personer dömda för bedrägeri. (Egna §7-intyg 1965—1966). Siffrorna avser procent.

	Ej narkotika- missbrukare	Narkotika- missbrukare
Villk. dom + skyddst. utan anstaltsvård	24	16
Skyddst. med anstaltsvård	7	10
Fängelse 1 år	24	27
Fängelse mer än 1 år	11	8
Ungdomsfängelse	7	2
Internering	16	8
Sluten psyk. vård (N = 79)	11	18

Påföljderna för samtliga av mig år 1965 och 1966 § 7-undersökta, oavsett brottstyp, framgår av tabell 5. Som synes går skillnaderna mellan narkotikamissbrukare och andra i samma riktning som beträffande de för bedrägeri dömda, så att narkomaner bortsett från arten av det brott för vilket de dömes, oftare ådömes sluten psykiatrisk vård. Skillnaden i fråga om ungdomsfängelse som påföljd kvarstår och är för totalmaterialet mera utpräglad. Däremot är skillnaden beträffande internering omkastad. I övrigt framgår att differenserna rörande utdömda påföljder överallt är små. De når i intet fall statistisk signifikans. Som synes är ej heller de till sluten psykiatrisk vård dömda särskilt många i jämförelse med dem som erhållit andra påföljder. Ingen har ådömts öppen psykiatrisk vård, däremot har 4 personer dömts till skyddstillsyn med föreskrift om öppen psykiatrisk vård. De har inräknats i tabellen under rubriken „Skyddstillsyn“.

Tabell 5. Påföljder för §7-undersökta personer oavsett brottstyp.
(Egna §7-intyg 1965—1966).

	Ej narkomani*)	Narkomani
Böter + villkorlig dom	4 (2 %)	—
Skyddstillsyn utan anstaltsvård	25 (14 %)	15 (15 %)
Skyddstillsyn med anstaltsvård	12 (7 %)	8 (8 %)
Fängelse 0—1 år	50 (28 %)	34 (34 %)
Fängelse mer än 1 år	28 (16 %)	14 (14 %)
Ungdomsfängelse	23 (13 %)	2 (2 %)
Internering	11 (6 %)	9 (9 %)
Sluten psyk. vård	25 (14 %)	17 (17 %)
	N 178	99

*) 2 frikända

Påföljderna för samtliga vid Rättspsykiatriska kliniken under år 1967 § 7-undersökta narkotikamissbrukare, framgår av tabell nr. 6. I denna tabell har en morfinmissbrukare, som dömdes till böter, ej medräknats. Även i detta material har öppen psykiatrisk vård såsom påföljd alltid förenats med dom till skyddstillsyn. De som dömts till öppen psykiatrisk vård i förening med skyddstillsyn har upptagits under tabellrubriken „Skyddstillsyn“.

Tabell 6. Påföljder för samtliga vid Rättspsykiatriska kliniken §7-undersökta narkomaner år 1967.

	Morfin	Morfin + centralstimulantia	Centralstimulantia		Barbiturat	Hasch + LSD
			Inj.	Per os		
Internering	—	1	8	2	—	—
Fängelse mer än 1 år	—	1	33	3	—	—
Fängelse mindre än 1 år	1	—	45	6	1	—
UF	—	—	9	2	—	—
Skyddstillsyn	—	—	33	1	1	3
Sluten psyk. vård	—	5	13	4	—	—
BVN	—	—	1	1	—	—
Avskrivna	—	1	3	—	—	—
Oavslutad RPU	—	—	2	2	—	—

Som synes är tendensen den, att morfin- och blandmissbrukare i större utsträckning än de övriga dömes till sluten psykiatrisk vård. Antalet missbrukare av Cst. som ådömdes sluten psykiatrisk vård uppgår endast till 19 av 99 (19 %). Denna siffra är oväntat låg med hänsyn till att det här rör sig om de narkomaner som av domstol, advokat eller åklagare sannolikt uppfattats såsom mera psykiskt avvikande eller förhållandevis grava missbrukare och därför underkastats § 7-undersökning. Sannolikt torde § 7-undersökning av narkomaner nu vara vanligare än under åren 1965—1966.

Narkomanerna ådömes relativt sällan ungdomsfängelse. I övrigt fördelar sig de olika påföljderna relativt jämnt.

Av dem som genomgått RPU ådömes ett betydligt större antal av alla narkotikamissbrukare, ca 50 %, sluten psykiatrisk vård. I samtliga fall har detta skett i överensstämmelse med undersökningsläkarens slutsatser. Öppen psykiatrisk vård har endast i några fall ifrågakommit för narkomaner och då så gott som alltid kombinerats med dom till skyddstillsyn.

Tabell 7. Påföljder för injektionsmissbrukare resp. perorala missbrukare av centralstimulantia. (Samtliga vid Rättspsykiatriska kliniken §7-undersökta narkotikamissbrukare år 1967).

	Injektions- missbruk	Peroralt missbruk	Kvot, missbruk i injektion/per os
Internering	8	2	4/1
Fängelse	78	9	8,6/1
UF	9	2	4,5/1
Skyddstillsyn	33	9	3,7/1
Sluten psyk. vård	13	4	3,3/1
	141	26	

}	1 år	25/1
	1 år 6 mån	5/1
	3 år 6 mån	11/1

I tabell 7 har förhållandet mellan injektionsmissbruk och peroralt missbruk jämförts med utdömda påföljder. Beräknade kvoter är fördelade på olika påföljder relativt lika, bortsett från påföljden fängelse. Bland dem som ådömts fängelse är injektionsmissbrukarna i förhållande till dem som enbart tagit preparatet per os, dubbelt så högt jämfört med dem som dömts till andra påföljder. Denna kvot är något lägre för dem som dömts till fängelsestraff ett år, högre för dem som dömts till fängelsestraff överstigande ett år.

Psykiatriska diagnoser.

Arten av giftmissbruk i det sammanlagda materialet av rättspsykiatriska utlåtanden i kriminalarkivet från åren 1965, 1966 och 1967 presenteras i tabell nr 8. (Årtalen har angivits enligt arkivets registreringsdatum). Som synes överväger missbruk av alkohol mycket starkt.

Tabell 8. Art och frekvens av giftmissbruk i under åren 1965, 1966 och 1967 registrerade vid KCA rättspsykiatriska utlåtanden.

	1965	1966	1967
Enbart centralstimulantia	53	70	82
Centralstimulantia + morfin (kvantitativt i någorlunda lika utsträckning)	3	10	5
Enbart morfin	2	3	3
Barbiturat	14	10	12
LSD	—	—	2
Alkohol	278	277	306

Den rättspsykiatriska bedömningen, efter brottsbalkens kategorier (Brb 33:2), vid olika former av missbruk efter rättspsykiatrisk undersökning redovisas i tabell nr 9.

Tabell 9. Rättspsykiatrisk bedömning av giftmissbrukare i rättspsykiatriska utlåtanden, registrerade vid KCA åren 1965, 1966 och 1967.

	Psykos	Imbecillitas	Jmst.	Ej jmst.
Centralstimulantia	10	—	82	113
Centralstimulantia + morfin	—	—	14	4
Enbart morfin	—	—	6	2
Barbiturat	—	—	16	20
LSD	—	—	—	2
Alkohol	81	58	203	509

Av denna tabell framgår att de flesta alkoholmissbrukare ej straffrättsligt särbedömes efter företagen RPU. I övrigt påverkar arten av missbruk den rättspsykiatriska bedömningen. Alkoholmissbruk är sålunda den enda form av missbruk som ej är statistiskt prediktivt, vad gäller den slutliga straffrättsliga påföljdsfrågan. Alkoholmissbrukare dömes i cirka femtio procent till fängelse, i femtio procent till sluten psykiatrisk vård, andra missbrukare mer än i hälften av fallen till dylik vård trots att nar-

Tabell 10. Frekvens av imbecilla narkotika- och alkoholmissbrukare i rättspsykiatriska utlåtanden registrerade vid KCA åren 1965, 1966 och 1967.

	1965	1966	1967	Totalt
Narkotikamissbrukare	—	—	—	—
Alkoholmissbrukare	13	20	25	38
Intet missbruk	49	33	30	112

kotikamissbruk är sälsynt bland mera gravt psykiskt abnorma, hos psykotiska och imbecilla patienter.

Frekvensen av narkotikamissbruk bland imbecilla framgår av tabell nr 10. Alkoholmissbruk är relativt vanligt inom denna grupp, missbruk av narkotika förekommer däremot ytterst sällan.

De psykiatriska diagnoserna för under åren 1965, 1966 och 1967 i Kriminologiska Centralarkivet registrerade utlåtanden beträffande narkotikamissbrukare belyses i tabell nr 11.

Tabell 11. Psykiatrisk diagnos för samfliga rättspsykiatriskt undersökta narkotikamissbrukare, registrerade vid KCA åren 1965, 1966 och 1967.

	Grupp A	Grupp B
	Sinnessjukdom samt med sinnessjukdom jämförda tillstånd	Ej med sinnessjukdom jämförda tillstånd
Psychopathia (karaktärsneuros)	23	35
Persona pathologica	23	33
Psykoinfantilism (persona imm.)	14	10
Psychosis schizofreniformis (ex intox., ex. abusus phenmetr.)	8	3
Subsoliditet (hysterioidi)	8	10
(Psycho-)neurosis	2	7
(Psych-)astenia (gravis)	2	2
Abnorm personlighetsutveckling	—	7
Lesione cerebri (hjärnskada)	3	1
Schizoidi	—	2
Reactio neurotico-depressiva	2	2
Psychosis manico-depressiva	2	—
Narcomania (Psychosis non spec. ex. intoxicione)	5	—
Ej klassificerbara under ovanstående diagnostitlar	2	1

Såväl inom „jämfällda“ (grupp A.) som bland de „ej jämfällda“ (grupp B.) dominerar diagnoserna Psychopathia (karakterneurose) resp. Persona pathologica. Därför i frekvens för båda grupperna kommer diagnosen Psychoinfantilism. (Persona immatura, omogenhet och fördröjd personlighetsutveckling, har här allt sammanfattats i denna term.) Diagnosen hysteroidi, vilken här sammanräknats med „subsoliditet“ återfinnes i lika antal bland de i grupp A. som i grupp B. I ungefär samma frekvens som i denna grupp återfinnes bland de „jämfällda“ diagnosen Psychosis schizofreniformis. Anmärkningsvärt sällan förekommer diagnosen (Psycho-)Neurose. Antalet (Psycho-)neurotiker bland de rättspsykiatriskt undersökta narkomanerna synes förvånansvärt lågt med hänsyn till uppfattningen att psychoneurotiska besvär skulle disponera till missbruk. Likaledes är diagnoser innefattande hjärnskada sällsynta.

Av de tio personer som befunnits lida av sinnessjukdom ansågs åtta ha drabbats av en tillfällig schizofreniform psykos, utlöst genom missbruk av Cst. De övriga två föredro en manisk-depressiv sjukdomsbild.

De paranoidea förvirringstillstånd som, tillfälligt och ofta övergående, inträffar under påverkan av Cst. har dock förhållandevis sällan rubricerats som schizofreniforma psykosor i undersökningsläkarens slutliga diagnos, de har även sällan medfört rättspsykiatrisk särbedömning. Dessa tillstånd har även varit så gott som alldagliga företeelser bland avancerade missbrukare av Cst., vilka ofta injicerat 200—300 tabletter Ritalina eller Preludin intravenöst per dygn. Endast i några fall har paranoidea — schizofreniforma sjukdomstillstånd uppträtt efter konsumtion av en ringa mängd Cst. men likaväl ansett bero därpå.

Det måste framhållas att de i tabell nr 12 återgivna diagnoserna utgör en sammanfattning av de angivna diagnoserna. Det har ej varit möjligt att återge samtliga enskilda diagnoser, dessa har varit alltför växlande till sin utformning.

Minnesstörningar.

Att diagnosen hjärnskada åberopas så sällan kan förefalla förvånansvärt mot bakgrunden av de starka minnesrubbningsar, av vilka ett flertal narkomaner uppger sig ha drabbats, särskilt de som missbrukat Cst.

Cronholm & Ottoson (1963a) kunde ej finna någon korrelation mellan subjektivt försämrat minne och testmässigt belagda minnesstörningar efter elchock. Däremot fanns en sådan korrelation beträffande omedelbar reproduktion.

För att belysa denna frågeställning har det varit nödvändigt att analysera ett annat material, nämligen samtliga vid Rätts-

psykiatriska kliniken under åren 1965 och 1966 undersökta narkotikamissbrukare, under vilka år samtliga narkomaner som undersöktes vid kliniken blev föremål för minnestestning. Alla testningar har utförts under överinsyn av fil. dr. *Maj Holmberg*.

Bland de testade finnes tre morfinmissbrukare, 13 blandmissbrukare och 42 missbrukare av Cst. De som enbart tagit Cst. per os eller blott tillfälligt i injektion har ej medräknats. Då de som enbart missbrukat morfin är så få, kan några slutsatser beträffande dem ej dras. De har därför utelämnats från diskussionen.

Emedan deltestet ordpar i det här använda Cronholm-Molanders minnesprov har ansetts vara det mest valida (*Cronholm-Ottosson* 1963b) har ett genomsnitt på resultat av detta prov beräknats. De som enbart missbrukat Cst., når i ordparstestet helt genomsnittliga resultat. Medelvärdet för omedelbar reproduktion är 5.02 (stanine skala), vid reproduktion efter tre timmar 4.98. Ingen statistisk skillnad föreligger mellan omedelbar och fördröjd reproduktion ($t = 0.76$). Blandmissbrukarna däremot placerar sig i ordparstestet klart under genomsnittlig nivå med ett medeltal på 3.42 för omedelbar reproduktion och 3.92 för reproduktion med tre timmars fördröjning. Samtliga blandmissbrukare har *antingen* ett resultat som ligger under två poäng eller ännu lägre med hänsyn till ålder och intelligensnivå, väntat värde enligt Bentons test, *eller* under-genomsnittliga resultat i två av de tre delproven i Cronholm-Molanders minnestest. Anmärkningsvärt nog är dessa båda grupper klart åtskilda. Blandmissbrukarna erhöll sålunda antingen ett resultat under normalzonen i två av de tre delproven i minnestestet enligt Cronholm-Molander, eller i Bentons test ett värde som låg minst två poäng under det väntade.

Dessa resultat tyder på att det genomsnittligt ej finnes någon testmässig minnesreduktion bland de som enbart missbrukat Cst. Att blandmissbrukarna i högre omfattning än de som enbart missbrukat Cst. företer minnesstörningar torde sannolikt bero på, att de har en betydligt högre konsumtionsnivå vad gäller Cst., än de som ej "dämpar ned sig" med „nedåttjacket“ morfin mellan injektionerna av Cst. eller i samband med överdoser av det senare. Dessutom måste man räkna med att dylika blandförgiftningar kan ge deletära följder i och för sig.

Sammanfattning.

1. En mycket stor del av de kriminella narkomanerna, framförallt missbrukare av centralstimulantia, omhändertas inom fångvården.
2. Missbruk av centralstimulantia dominerar starkt i det rättspsykiatriska undersökningsmaterialet av narkomaner.
3. Narkomani i en kriminell population förekommer knappast alls bland oligofrena.
4. Kriminella narkomaner företer vanligen ej minnesreduktion så som sådan kan beläggas vid psykologisk testning.

Lars Lidberg.

Litteraturförteckning.

- Cronholm, B. och Ottoson, J.-O.:* Brit. J. of Psych. (1963) 109, 251—258.
- Cronholm, B. och Ottoson, J.-O.:* Reliability and validity of a memory test battery. Acta Psych. Scand. 1963, 39, 211—234.
- Lidberg, L. och Jonsson, A.-M.:* Narkotikamissbruk sådant det avspeglar sig vid läkarintyg jämlikt lagen om personundersökning i brottsmål år 1954—1955 jämfört med år 1965—1966. Nord. Tidsskr. f. Kriminalvidenskab 1968, 56, 232—234.
- Törnqvist, K.-E.:* Om läkarintygen enligt lagen om personundersökning i brottsmål. Sv. Juristtidn., 1957, 4, 276—281.